

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Handläggare:
Johanna Thorpe

Förslag på skrivelse och svar på hemställen rörande åtgärder för att stärka säkerheten för medarbetare inom socialtjänsten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** tillskriva regeringen om behov av lagändringar och andra åtgärder för att skydda medarbetare från hot och våld inom socialtjänsten i enlighet med bilaga 1
2. **att** svara Arbetsmarknadsnämnden och Socialnämnden på hemställen i enlighet med bilaga 2

Ärendet

Arbetsmarknadsnämnden och Socialnämnden har hemställt att Kommunstyrelsen tillskriver regeringen om behovet av lagändringar och andra åtgärder från nationell nivå för att skydda medarbetare från hot och våld inom socialtjänsten.

Regeringen har genomfört omfattande lagstiftningsåtgärder som i stor utsträckning ligger i linje med de synpunkter som Uppsala kommun och andra aktörer tidigare har framfört. Flera centrala reformer har trätt i kraft så sent som den 2 juli 2025 och har ännu inte fullt ut kunnat följas upp eller utvärderas i praktiken.

Kommunledningskontorets bedömning är att det trots dessa åtgärder kvarstår betydande skyddsbrister för kommunala medarbetare, särskilt inom socialtjänsten och närliggande verksamheter. Flera av de mest ingripande problemen såsom att den enskilde tjänstepersonen fortsatt är målsägande vid brott och att möjligheten att skydda namn är begränsad till vissa situationer och fortfarande kan begäras ut ännu inte fullt ut har åtgärdats.

Kommunstyrelsen föreslås tillskriva regeringen i enlighet med förslaget till skrivelse i ärendets bilaga 1.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Arbetsmarknadsnämnden och Socialnämnden har hemställt att Kommunstyrelsen tillskriver regeringen om behovet av lagändringar och andra åtgärder från nationell nivå för att skydda medarbetare från hot och våld inom socialtjänsten. Syftet med skrivelsen är påtala att de lagändringar som trädde i kraft 2 juli 2025 är positiva men att de fortfarande inte bedöms ge ett tillräckligt stöd för den enskilde tjänstepersonen. Nämnderna har även framhållit att bristande skydd inte enbart får konsekvenser för den enskilde medarbetarens säkerhet och trygghet, utan också kan få konsekvenser för rättssäkerheten i myndighetsutövningen.

Skrivelsen till regeringen skulle omfatta följande områden:

- Behovet av att hot riktade mot offentliganställda vid myndighetsutövning ska kunna anmälas som brott mot offentlig verksamhet, med arbetsgivaren som målsägande.
- Möjlighet till sekretess vid beslutsfattande i ärenden där beslutsfattaren riskerar att utsättas för skada om dennes personuppgifter lämnas ut.
- Vikten av att de undantag för söktjänsters grundlagsskydd som föreslås i utredningen *Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)* genomförs.
- Vikten av att Polismyndigheten ges förutsättningar för att lagföra brott mot offentliganställda vid myndighetsutövning.

Kommunledningskontorets bedömning är att avvakta med att tillskriva regeringen i frågan om söktjänsters grundlagsskydd, mot bakgrund av det pågående nationella beredningsarbetet. Regeringen har tillsatt en utredning om söktjänsters grundlagsskydd och exponering av personuppgifter, där lagförslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Kommunledningskontoret bedömer även att det i nuläget bör avvaktas med att tillskriva regeringen avseende Polismyndighetens förutsättningar att lagföra brott mot offentliganställda vid myndighetsutövning. Bedömningen grundas på att de lagändringar som skärpt straffskalor och tydliggjort brottstyper riktade mot offentliganställda trädde i kraft så sent om 2 juli 2025 och därför inte fullt ut har kunnat följas upp eller utvärderats i praktiken. Kommunledningskontorets stöd till förvaltningarna har även utvecklats samt samverkan med Lokalpolisområdet har stärkts under det senaste året. En aktiv dialog sker även med polisen i särskilda fall.

Kommunledningskontorets bedömning är dock att det, trots redan vidtagna åtgärder, kvarstår betydande skyddsbrister för kommunala medarbetare däribland att den enskilde tjänstepersonen fortsatt är målsägande vid brott samt att möjligheten att skydda beslutsfattarens namn är begränsad till vissa situationer och i praktiken fortfarande kan kringgå genom utlämnandebegäranden.

Med hänvisning till detta föreslås därför Kommunstyrelsen att tillskriva regeringen i enlighet med bilaga 1 samt att svara Arbetsmarknadsnämnden och Socialnämnden i enlighet med bilaga 2.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 13 maj 2026
- Bilaga 1, Förslag på skrivelse till regeringen
- Bilaga 2, Kommunstyrelsens svar till Arbetsmarknadsnämnden och Socialnämnden

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Skrivelse avseende åtgärder för att stärka skyddet för medarbetare inom socialtjänsten

Uppsala kommun vill med denna skrivelse uppmärksamma regeringen på behovet av ett fortsatt och förstärkt arbete för att förbättra skyddet för medarbetare inom socialtjänsten som utsätts för hot, trakasserier och våld i samband med myndighetsutövning. Kommunen välkomnar de lagändringar som trädde i kraft den 2 juli 2025, men bedömer att det rättsliga skyddet för den enskilde tjänstepersonen alltför är otillräckligt. Enligt den nya lagstiftningen är det möjligt att utelämna beslutsfattarens namn vid underrättelse om beslut. Beslutsfattarens namn måste dock fortfarande lämnas ut på begäran, exempelvis om en klient kontaktar myndigheten. När det finns en allvarlig hotbild mot en tjänsteperson kan det finnas skäl att helt och hållet skydda dennes personuppgifter från exponering

Otillräckligt skydd mot hot och våld får inte enbart konsekvenser för den enskilde medarbetarens säkerhet och trygghet, utan innebär även betydande risker för rättssäkerheten i myndighetsutövningen. Om tjänstepersoner påverkas av hot eller rädsla i sitt beslutsfattande undergrävs tilltron till den offentliga förvaltningen och de grundläggande principerna om saklighet och likabehandling.

Uppsala kommun ser ett tydligt behov av att hot och andra brott riktade mot offentliganställda vid myndighetsutövning i större utsträckning ska kunna lagföras som brott mot offentlig verksamhet, med arbetsgivaren som målsägande. I dag leder endast en mycket begränsad andel av de hot, trakasserier och våldshandlingar som drabbar medarbetare inom socialtjänsten till rättsliga prövningar och fällande domar. En bidragande orsak är att enskilda medarbetare ofta avstår från att polisanmäla, bland annat av oro för att personliga uppgifter ska bli offentliga eller för att en anmälan ska leda till ytterligare hotfullt beteende.

Uppsala kommun delar den bedömning som bland annat Sveriges Kommuner och Regioner har framfört, nämligen att brott som begås mot offentliganställda i samband med myndighetsutövning bör hanteras som brott mot offentlig verksamhet, med arbetsgivaren som målsägande. En sådan ordning skulle stärka skyddet för den enskilde tjänstepersonen och sannolikt bidra till att fler brott anmäls och utreds. Uppsala kommun föreslår därför att regeringen låter utreda denna fråga.

Vidare konstaterar Uppsala kommun att offentlighetsprincipen och medborgarnas

möjlighet till insyn i myndigheters beslutsprocesser är grundläggande för en transparent och rättssäker offentlig förvaltning. Samtidigt menar kommunen att det i vissa situationer kan finnas skäl att begränsa utlämnandet av uppgifter om vilken enskild tjänsteperson som fattat ett beslut. Detta gäller särskilt i ärenden där det finns en konkret risk för att beslutsfattaren utsätts för hot, trakasserier eller annan allvarlig skada.

När tjänstepersoner vid myndighetsutövning utsätts för allvarliga hot kan konsekvenserna bli betydande, både för den personliga säkerheten och för beslutsfattandets oberoende. I sådana situationer finns en risk att tjänstepersonen påverkas i sin handläggning. Offentliggörande av beslutsfattarens personuppgifter är därmed inte i alla fall en garanti för rättssäkerhet, utan kan i vissa situationer få motsatt effekt. Uppsala kommun anser därför att det finns behov av att utreda hur en bättre avvägning kan göras mellan kravet på insyn och skyddet för tjänstepersoners säkerhet.

Mot bakgrund av ovanstående uppmanar Uppsala kommun regeringen att fortsatt prioritera dessa frågor och överväga ytterligare lagstiftnings- och reformåtgärder för att stärka skyddet för medarbetare inom socialtjänsten. Uppsala kommun vill även påtala vikten av att Polismyndigheten har förutsättningar för att prioritera lagföring av brott mot offentliganställda vid myndighetsutövning, eftersom dessa brott i förlängningen är ett hot mot demokratin

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

John Hammar
Sekreterare

Svar avseenden hemställan om skrivelse till regeringen gällande åtgärder för att stärka skyddet för medarbetare inom socialtjänsten

Kommunstyrelsen har berett Arbetsmarknadsnämndens och Socialnämndens hemställan om att tillskriva regeringen avseende behov av lagändringar och andra nationella åtgärder för att stärka skyddet för medarbetare mot hot och våld inom socialtjänsten.

Kommunstyrelsen delar nämndernas bedömning av att hot och våld mot medarbetare i socialtjänsten utgör ett allvarligt arbetsmiljö- och rättssäkerhetsproblem samt att det finns behov av fortsatta åtgärder på nationell nivå. Efter beredning har kommunstyrelsen valt att tillskriva regeringen i vissa av de föreslagna frågorna. Samtidigt har kommunstyrelsen gjort bedömningen att det i två av de områden som omfattades av hemställan för närvarande bör avvaktas med en skrivelse.

Avseende frågan om undantag från söktjänsters grundlagsskydd bedömer kommunstyrelsen att det pågår ett aktivt statligt beredningsarbete. Regeringen har tillsatt utredningen *Personuppgifter och mediegrundlagarna* (SOU 2024:75), som behandlar frågor om söktjänsters grundlagsskydd och exponering av personuppgifter, och där lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Mot denna bakgrund bedöms frågan för närvarande hanteras på nationell nivå, varför kommunstyrelsen valt att avvakta med att tillskriva regeringen i denna del.

När det gäller frågan om Polismyndighetens förutsättningar att lagföra brott mot offentliganställda vid myndighetsutövning gör kommunstyrelsen bedömningen att de lagändringar som syftar till att stärka skyddet för offentliganställda trädde i kraft så sent som den 2 juli 2025. Då dessa förändringar ännu inte har kunnat följas upp eller utvärderas i praktiken bedöms det vara för tidigt att ta ställning till behovet av ytterligare nationella åtgärder inom detta område.

Kommunstyrelsen noterar även att kommunledningskontorets stöd till förvaltningarna har utvecklats samt att samverkan med lokalpolisområdet har stärkts under det senaste året. Det förs även en löpande dialog med Polismyndigheten i enskilda ärenden. Dessa åtgärder bedöms bidra till förbättrade förutsättningar för hantering av hot och våld i nuläget. Kommunstyrelsen väljer dock i skrivelsen att påtala vikten av att

Polismyndigheten har förutsättningar för att prioritera lagföring av brott mot offentliganställda vid myndighetsutövning, eftersom dessa brott i förlängningen är ett hot mot demokratin.

Kommunstyrelsen konstaterar samtidigt att det, trots genomförda och pågående reformer på nationell nivå, fortsatt finns brister i skyddet för kommunala medarbetare, särskilt inom socialtjänsten. Bedömningen är därför att det i vissa delar finns anledning att uppmärksamma regeringen på kvarstående behov av lagändringar och åtgärder. Skrivelsen fokuserar särskilt på behovet av att utreda möjligheten att brott riktade mot offentliganställda ska kunna hanteras som brott mot offentlig verksamhet, med arbetsgivaren som målsägande, i syfte att stärka skyddet för den enskilde och främja anmälningsbenägenheten. Vidare uppmärksammas behovet av att se över regelverket kring offentliggörande av beslutsfattares personuppgifter i ärenden där det föreligger en konkret risk för hot eller skada, i syfte att uppnå en bättre balans mellan insyn och tjänstepersoners säkerhet.

Kommunstyrelsen utesluter inte att återkomma till regeringen även i de nu avvaktade frågorna, om det efter uppföljning och utvärdering bedöms finnas ytterligare behov av nationella insatser.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

John Hammar
Sekreterare